

Ipé

Atibt

Ipé; NEN-EN 13556: ipé (GB), ipé (F), Ipé (D), Code TBXX

Andere namen

Bethabara, pau d'arco, ipé, tauary (een verwerpelijke naam), caixeta (Brazilië), guayacán polvillo (Colombia), guayacan, madera Negra (Ecuador), ebène vert, ébène jaune (Frans-Guyana), bowwood, whalebone greenheart (Guyana), cortez (Honduras, Nicaragua, Costa Rica), amapa (Mexico), guayacán (Panama), lapacho negro, guayacán (Paraguay, Argentinië), tahuari (Peru), groenhart (Suriname), flor amarillo (Venezuela).

Botanische naam

Handroanthus guayacan (Seem.) S.O. Grose (= *Tabebuia guayacan*), *Handroanthus heptaphyllus* (Vell.) Mattos, (= *Tabebuia ipé*), *Handroanthus serratifolius* (Vahl) S.O. Grose (= *Tabebuia serratifolia*, *Tecoma ipé*), *Tabebuia cassinoides* (Lam.) DC..

Familie

Bignoniaceae

Groeigebied

Tropisch Midden- en Zuid-Amerika.

Boombeschrijving

Hoogte 30-40(-65) m met een diameter van 0,6-0,9(-1,8) m. De takvrije rechte cilindrische stammen kunnen tot 8-40 m lang zijn en hebben aan de voet soms wortelaanzetten. De vele boomsoorten die onder deze houtsoort vallen en het grote verspreidingsgebied zijn oorzaak voor een grote variatie in de afmeting van het stamhout en houteigenschappen.

Aanvoer

Gezaagd hout, parket en vloerhout.

Houtbeschrijving

Hieronder wordt Surinaams groenhart (*H. serratifolius*) beschreven. De andere *Tabebuia*-soorten zijn wat lichter in gewicht, minder sterk maar uiterlijk en anatomisch niet of nauwelijks van Surinaams groenhart te onderscheiden. Het groenachtig bruine tot groenachtig geelbruine kernhout is duidelijk te onderscheiden van het geelachtig grijze 40-80 mm brede spint. Het hout heeft een vrij gelijkmatige structuur zonder uitgesproken tekening. Toch vertoont het kernhout vaak lichte tot donkere zones waardoor het enigszins gestreept lijkt en indien kruisdraad aanwezig is geeft dat ook een decoratieve fijne streep-tekening. Het bevat de inhoudsstof lapachol die op het langsvlak als (groen)gele streepjes zichtbaar is. Het hout is erg hard en sterk, moeilijk splijtbaar en erg elastisch.

Houtherkenning

Kleur donkerbruin met groenige tint, vaak met kleurstrepen, zwaar, op kops vlak veel kleine vaatjes, op het dosse vlak stralen in etagebouw. Het vergelijkbare demerara groenhart heeft geen etagebouw en kleurt ook

niet rood met ammonia (of andere alkaliën), wat bij ipé wel gebeurt daar waar de inhoudsstof lapachol zit.

Draad	Recht, soms kruisdraad of onregelmatige draad.
Nerf	Fijn.
Volumieke massa	(950-)1050(-1150) kg/m ³ bij 12% vochtgehalte, vers 1200-1300 kg/m ³ . (Vochtgehalte circa 30%).
Krimp	Radiaal 2,3% en tangentiaal 3,2%.
Drogen	Vrij langzaam, geringe neiging tot vervormen en scheuren. Een ijklijn voor het uitvoeren van elektrische houtvochtmetingen is niet beschikbaar.
Hardheid	Langsvlak 13700-16700N.
Bewerkbaarheid	Door zijn hoge volumieke massa moeilijk te bewerken en snijgereedschappen stampen snel af. Bij het schaven worden kleine snijhoeken aanbevolen om problemen bij kruisdraad te voorkomen. Het laat zich glad afwerken. Een goede afzuiging wordt aanbevolen, omdat houtstof met lapachol (bevat 0,4% derivaat desoxylapachol) tot huidirritaties of zelfs eczeem kan leiden bij daarvoor gevoelige personen.
Spijkeren & schroeven	Voorboren noodzakelijk.
Lijmen	Gezien de hoge volumieke massa waarschijnlijk niet zonder problemen.
Buigen	Niet bekend. Is wel zeer buigzaam.
Oppervlakafwerking	Goed.
Impregneerbaarheid	Kernhout 4, spint niet bekend (volgens NEN-EN 350).
Bijzonderheden	De bast bevat ± 5% looistof. Het hout bevat een paarse kleurstof die oplost in water en bloeden kan veroorzaken. Hout uit andere herkomstlanden dan Suriname zou hogere krimpcijfers hebben en eerder scheuren onder ongunstige omstandigheden buiten.
Toepassingen	Vooral voor constructiewerken (bruggen- en scheepsbouw en havenwerken), dwarsliggers, buiten- en binnentimmerwerk, parket, vloeren, meubelen, draaiwerk, snijwerk, bedrijfsvloeren, schuttersbogen, houten hengels, wandelstokken, gereedschapsstelen (vervangt hickory of essen), tuinhout, tuinmeubilair, zou een van de beste houtsoorten zijn voor spaken in houten wielen in de rijtuigbouw. In Brazilië veel gebruikt in de carrosseriebouw.
Kwaliteitseisen	Ipé staat genoemd in de NEN 5493.

Sterkteklasse

Ingedeeld in D40 & D50, afhankelijk van herkomst en kwaliteit (zie tabel D).

Duurzaamheid**Relatieve weerstand tegen schimmels**

Kernhout klasse 1 (NEN-EN 350: praktijkervaring en veldonderzoek).

Relatieve weerstand tegen dierlijke organismen

Kernhout: drooghoutboorders D, termieten D en marineboorders D (NEN-EN 350). Gewone houtworm en huisboktor, beide D. Er zijn bronnen die vermelden dat ipé niet bestand is tegen paalworm.